

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

| | | | |
|--|--------------------------------|----------------------|--|
| Dalyko pavadinimas | Mokslo kryptis (šaka) kodas | Fakultetas | Katedra |
| Teorinė ir taikomoji geografija | S 005 N 006 | Gamtos mokslų | Geografijos ir kraštovarkos |

| | | | |
|---------------|--------------------------|---------------|------------------|
| Studijų būdas | Kreditų skaičius ECTS | Studijų būdas | Kreditų skaičius |
| paskaitos | | konsultacijos | 2 |
| individualus | 5 | seminarai | |

| |
|--|
| Dalyko anotacija |
| <p>Dalykas susideda iš trijų dalių: 1) Geografijos mokslo samprata, 2) Bendroji geografijos metodologija ir 3) Taikomoji geografija.</p> <p>1 dalis. Geografijos mokslo samprata. Geografinių idėjų raida: Geografijos mokslo periodai, jų išskyrimo kriterijai. Geografijos idėjų vystymosi prielaidos ir mokslinio požiūrio raida istoriniais laikotarpiais. Gamtinis geografinis determinizmas. Geopolitinis determinizmas. Geografijos mokslo raidos tendencijos. Perspektyviausios geografinės idėjos ir teorijos. Geografijos mokslo mokyklos: vokiškoji, rusiškoji, amerikietiškoji, britų, prancūziškoji, švediškoji ir kitų pasaulio šalių geografijos mokyklos. Lietuviškoji geografijos mokykla. Geografijos mokslo objektas ir vieta pažinimo sistemoje. geografijos objekto sampratos raida ir dabartinė įvairovė. Gamtinių ir socialinių sferų sąveika. Geografijos išoriniai ryšiai. Geografijos ribos ir pagrindinių aksiomų sistema. Geografijos mokslo organizacijos lygmenys. Geografinio pažinimo diferenciacija, sintezė, integracija. Geografijos mokslų sistemos struktūra ir vidiniai ryšiai.</p> <p>2 dalis. Bendroji geografijos metodologija. Analizės metodai geografijoje: stebėjimai, distanciniai tyrimai, statistiniai metodai, kartografinės medžiagos analizė, geografinis eksperimentas. Lyginamasis geografijos metodas, analogų metodas, rajonavimas, etalonai. Istorinis metodas ir diachroninis požiūris. Genezė geografijoje. Loginiai geografinių tyrinėjimų pagrindai: dedukcinis ir nededukcinis tyrinėjimų kelias, dėsniai ir dėsningumai geografijoje, dedukcinis teorijos formavimas. Geografinis aprašymas (aiškinimas) ir jo rūšys. Modeliavimas geografijoje: kartografinis modeliavimas, fizinis modeliavimas, matematinis modeliavimas, loginis modeliavimas. Rajonavimas geografijoje: loginiai rajonavimo pagrindai, rajonavimo požymiai, tipologinis rajonavimas, individualus rajonavimas. Geografinės informacinės sistemos (GIS): rastriniai ir vektoriniai duomenys, duomenų bazės, GIS taikymo sritys ir reikšmė. Sisteminis požiūris geografijoje: pagrindinės teritorinių sistemų savybės, teritorinio komplekso ir geosistemos sampratos, jų skirtumai, gamtiniai teritoriniai kompleksai ir sistemos, visuomeniniai teritoriniai kompleksai ir sistemos, kraštovaizdžio teritoriniai kompleksai ir ekosistemos. Institucinė teorinės geografijos struktūra: fundamentaliuosius geografinius tyrimus atliekančios įstaigos ir centrai, jų veikla ir funkcijos, geografinės studijas organizuojančios institucijos.</p> <p>3 dalis. Taikomoji geografija. Taikomosios geografijos samprata: geografinių žinių poreikio formavimasis visuomenės raidoje, kraštovarkos poreikiai geografinei informacijai, edukologinis geografijos žinių poreikis. Taikomosios geografijos organizacinė sistema: dalykiniai (horizontalūs, sektoriniai) taikomosios geografinės informacijos rinkimo ir apdorojimo lygmenys, masteliniai (vertikalūs, teritoriniai) taikomosios geografinės informacijos rinkimo ir apdorojimo organizavimo lygmenys. Taikomieji geografiniai tyrimai: geografiniai tyrimai taikomųjų teritorijos tyrimų sistemoje, gamtinių ir socialinių-ekonominių išteklių inventorizavimas, teritorijų strateginį bei fizinį planavimą ir gamtonaudą pagrindžiantys taikomieji geografiniai tyrimai. Geografinis tvaraus vystymo pagrindimas: tvaraus (tausojančio ir subalansuoto) vystymo samprata, socialinių, ekonominių, ekologinių ir geopolitinių interesų suderinimas, aplinkos antropogenezavimo ir kultūrinio kraštovaizdžio formavimo reguliavimas, gamtonaudos optimizavimas, visuomenės teritorinio organizavimo optimizavimas, globalinės ekogeografinės programos. Geografinio monitoringo (stebėsenos) vieta taikomojoje geografijoje: bendroji monitoringo samprata ir tipai, monitoringo organizavimas ir valdymas, valstybinio aplinkos monitoringo struktūra, visuomeninių reiškinių</p> |

monitoringo struktūra. Geografinė ekspertizė: ekspertizių metodologiniai principai ir tipai, geografinių ekspertizių organizavimas, poveikio aplinkai vertinimo sistema Lietuvoje. Edukologinė geografijos reikšmė: geografija mokykloje, asmenybės erdvinės orientacijos formavimas, tautinės savimonės bei identiteto formavimas, indėlis į pasaulio estetinio suvokimo formavimą. Institucinė taikomosios geografijos struktūra: geografinės tarnybos, įstaigos, organizacijos, mokslo ir studijų centrai, atliekantys taikomuosius geografinius tyrimus, jų veikla ir funkcijos.

Pagrindinė literatūra

1. Hagget P. (2001). *Geography: a global synthesis*. Harlow (UK).
2. Claval P. (1998). *Introduction to regional geography*. Oxford (UK)
3. Martin G. F. (2005). *All Possible Worlds: A History of Geographical Ideas*. New York.
4. J. A. Matthews, D. T. Herbert (Red.) (2004). *Unifying geography: common heritage, shared future*. London and New York.
5. Waugh, D. (2009). *Geography :an integrated approach*. Cheltenham : Nelson Thornes.
6. Valentine G., Clifford N. (Red.) (2003). *Key Methods in Geography*. L.: Sage Publ.
7. Pacione M. (2002). *Applied Geography: Principles and Practice*. London: Routledge
8. Kavaliauskas P. (2011). *Kraštovaizdžio samprata ir planavimas*. Vilniaus universiteto leidykla, <http://www.gkk.gf.vu.lt/leidiniai>
9. O'Neill, Holland A., Light A. (2008). *Environmental values*. Washington.
10. Whitehead M. (2006). *Spaces and sustainability. Geographical perspectives on the sustainable society*. Glasgow.
11. Silva E. A., Healey P., Harris, N., Van denBroeck, P. (2014). *The Routledge Handbook of Planning Research Methods*. London, New York: Routledge.

| Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė | Mokslo laipsnis | Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus |
|---|-----------------|--|
| Darius Veteikis | Dr. | <p>Veteikis D., Piškinaitė E. (2019). Geografiniai žemėnaudos kaitos tyrimai Lietuvoje: raida, kryptys, perspektyvos. [Geographical study of land use change in Lithuania: development, directions, perspectives]. <i>Geologija. Geografija</i>. 5(1): 14–29.</p> <p>Veteikis D., Kavaliauskas P., Skorupskas R. (2016). Assessing the optimality of landscape structure in a landscape plan (a Lithuanian example). In: Halada, L., Bača, A., Boltžiar, M. (eds.): <i>Landscape and Landscape Ecology. Proceedings of the 17th International Symposium on Landscape Ecology</i>, 348-358. Nitra. ISBN 978-80-89325-28-3.</p> <p>Volungevicius J., Jukna L., Veteikis D., Vaisvalavicius R., Amaleviciute K., Slepėtiene A., Skorupskas R., Jankauskaite M. (2016). The problem of soil interpretation according to the WRB 2014 classification system in the context of anthropogenic transformations. <i>Acta Agriculturae Scandinavica, Section B — Soil & Plant Science</i>. http://dx.doi.org/10.1080/09064710.2016.1164231</p> <p>Senetra A., Szczepanska A., Veteikis D., Wasilewicz-Pszczółkowska M., Šimanauskienė R., Volungevičius J. (2013). Changes of the land use patterns in Polish and Lithuanian trans-border rural area. <i>Baltica</i> 26(2): 157-168.</p> <p>Veteikis D., Kavaliauskas P., Skorupskas R. (2013). Kraštovaizdžio struktūros optimalumo formuojant kraštovaizdį problema. <i>Kraštovaizdžio architektūra - iššūkiai ir prioritetai : kraštovaizdžio architektūros forumo mokslo darbai</i>, Vilnius, spalio 18. ISBN 9786099556703 p. 21-30.</p> |
| Dovilė Krupickaitė | Dr. | Krupickaitė, D. , G. Pociūtė, L. Peciukonytė (2014). |

| | |
|--|---|
| | <p>In the middle of nowhere: Gated neighbourhoods in Vilnius region as a new lifestyle? <i>Hungarian Geographical Bulletin</i> 63 (3): 271–286. DOI: 10.15201/hungeobull.63.3.3</p> <p>Kriaučiūnas, E., Krupickaitė, D., Pociūtė-Sereikienė, G., Uborevičienė, R. (2014). Lietuvos kaimo gyvenviečių funkcijų kaitos regioninės ypatybės. <i>Geografijos metraštis</i> 47: 70–87.</p> <p>Krupickaitė, D. (2015). Lietuvių diasporos struktūra ir jos atspindys projekto tyrime. Ramonienė, M. (red.). <i>Emigrantai: kalba ir tapatybė</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. P. 19–29.</p> <p>Krupickaitė, D., Barauskienė, V. (2015). Emigrantų lietuvių kalbos mokėjimo ir vartojimo pasaulio regionuose ypatumai. Ramonienė, M. (red.). <i>Emigrantai: kalba ir tapatybė</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. P. 59–65.</p> <p>Pociūtė-Sereikienė, G., Krupickaitė, D. (2016). Uždaros gyvenvietės kaip teritorinės segregacijos veiksnys. <i>Filosofija. Sociologija</i> 27 (2): 161–172.</p> <p>Burneika, D., Ubarevičienė, R., Valatka, V., Barauskaitė, A., Pociūtė-Sereikienė, G., Daugirdas, V., Krupickaitė, D. (2017). Lietuvos metropoliniai regionai. Gyventojų erdvinė diferenciacija XXI a. pradžioje. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras. P. 116–130.</p> <p>Ščerbinskaitė, S., Krupickaitė, D. (2017). Daugiabučių renovacijos Vilniaus mieste teritoriniai ypatumai. <i>Geografijos metraštis</i> 50: 21–40.</p> <p>Axenov, K., Krupickaitė, D., Morachevskaya, K., Zinovyev, A. (2018): Retail sprawl in post-Soviet urban residential communities: Case studies of Saint-Petersburg and Vilnius. <i>Moravian Geographical Reports</i>, 26(3): 210–219. DOI: 10.2478/mgr-2018-0017</p> <p>Balčaitė, S., Krupickaitė, D. (2018). Perspectives of Gated Communities' socio-spatial integration: the case of post-socialist Lithuania. <i>Belgeo/Revue belge de géographie</i> 4. Published online. http://journals.openedition.org/belgeo/23276 DOI: 10.4000/belgeo.23832</p> <p>Pawlewicz, K., Senetra, A., Gwiazdzińska-Goraj, M., Krupickaitė, D. (2019-08-24). Differences in the Environmental, Social and Economic Development of Polish–Lithuanian Trans-Border Regions. <i>Social Indicators Research</i>. Published online. https://doi.org/10.1007/s11205-019-02179-9</p> |
|--|---|

Patvirtinta Sociologijos mokslo doktorantūros komitete 2019 m. spalio 28 d., protokolo Nr. 250000-KI-42

Sociologijos mokslo doktorantūros komiteto pirmininkas prof. dr. Arūnas Poviliūnas